

prof. dr Bogoljub Milosavljević

**PREDLOZI REŠENJA ZA
UNAPREĐENJE PRAVNOG OKVIRA
O OBAVEŠTAJNO-BEZBEDNOSNOM
SISTEMU REPUBLIKE SRBIJE**

PREDLOZI REŠENJA ZA UNAPREĐENJE PRAVNOG OKVIRA
O OBAVEŠTAJNO-BEZBEDNOSNOM SISTEMU REPUBLIKE SRBIJE

Izdavač

Beogradski centar za bezbednosnu politiku
Đure Jakšića 6/5, Beograd
Telefon: 011 3287 226
E-mail: office@bezbednost.org
Web: www.bezbednost.org

Autor

Prof. dr Bogoljub Milosavljević

Lektura

Tatjana Hadžić Jovović

Dizajn i prelom

Marko Marinković

Štampa

Unagraf

Tiraž

100

ISBN

978-86-6237-141-6

BEOGRAD, 2017.

CIP - Каталогизacija u publikaciji -
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

340.134:351.86(497.11)
340.134:351.74/.75(497.11)

МИЛОСАВЉЕВИЋ, Богољуб, 1956-

Predlozi rešenja za unapređenje pravnog okvira o obaveštajno-bezbednosnom sistemu Republike Srbije
/ Bogoljub Milosavljević.

- Beograd : Beogradski centar za bezbednosnu politiku, 2017 (Beograd :
Unagraf). - 22 str. ; 30 cm

Tiraž 100.

ISBN 978-86-6237-141-6

a) Безбедносни сектор - Србија b) Обавештајне службе - Србија COBISS.SR-ID 231913484

Kingdom of the Netherlands

Objavlјivanje ove publikacije podržala je Ambasada Kraljevine Holandije kroz projekat „LEGASI – Ka zakonodavnoj reformi bezbednosno-obaveštajnog sistema“. Stavovi izneti u ovoj publikaciji predstavljaju stavove autora i ne odražavaju nužno stavove Kraljevine Holandije.

1. UVODNE NAPOMENE

Ovaj dokument je kao svojevrsna „legislativna agenda izrađen u okviru projekta „*LEGASI – Towards Legislative Reform of Security Intelligence System*, koji realizuje Beogradski centar za bezbednosnu politiku. Njegovu sadržinu čine predlozi pravnih rešenja, čijim bi se ozakonjenjem mogao unaprediti postojeći pravni okvir o obaveštajno-bezbednosnom sistemu Republike Srbije. Svi predlozi se neposredno oslanjaju na: (1) Analizu pravnog uređenja obaveštajno-bezbednosnog sistema Republike Srbije, izrađenu marta 2016. godine i (2) Model zakona o službama bezbednosti Republike Srbije, čija je finalna verzija oblikovana septembra iste godine, kao i na druge ideje, sugestije i predloge dobijene tokom obavljenih stručnih konsultacija sa predstavnicima pojedinih državnih organa, akademske zajednice, medija i nevladinih organizacija u različitim fazama realizacije projekta.

Predlozi su sistematizovani prema važnijim grupama pitanja, odnosno pravnih instituta. Kod svake grupe predloga kratko se ukazuje na uočeni problem i njegovo moguće rešenje, a zatim daju formulisane pravne odredbe u obliku amandmana, čijim bi unošenjem u zakone bilo sprovedeno odgovarajuće rešenje. Radi lakšeg snalaženja, predlozi su objedinjeni oko tri postojeća zakonska teksta: (1) Zakona o osnovama uređenja službi bezbednosti Republike Srbije (u daljem tekstu: ZOUSB), (2) Zakona o Bezbednosno-informativnoj agenciji (u daljem tekstu: Zakon o BIA) i (3) Zakona o Vojnobezbednosnoj agenciji i Vojnoobaveštajnoj agenciji (u daljem tekstu: Zakon o VBA i VOA).¹

Celina ovih predloga je osmišljena kao alternativa kojom bi se, svakako sa manje uspeha, nadomestila osnovna i izvesno adekvatnija zamisao, prema kojoj bi trebalo pristupiti donošenju jednog objedinjenog novog zakona o službama bezbednosti, a koji bi zamenio tri postojeća zakona o istom predmetu, kako je to sugerisano Modelom zakona o službama bezbednosti Republike Srbije. U tom smislu, skup predloga u ovom dokumentu ograničen je na pravno izvodljive inovacije u tri postojeća zakona i po domašaju je siromašniji od mogućeg unapređenja, koje bi se postiglo izradom jedinstvenog zakona o službama bezbednosti. To se u prvom redu odnosi na reorganizaciju službi bezbednosti kojih bi, prema Modelu novog zakona, bilo dve umesto postojeće tri, kao i na još jedan broj inovacija koje sadrži navedeni Model, uključujući tu i niz manjih korekcija koje su potrebne u postojećem zakonskom okviru. Dodatno, budući da je parcijalan, ovaj pristup ne omogućava normativnu racionalizaciju i ujednačavanje nekih od rešenja u tri zakona.

¹ Zakon o osnovama uređenja službi bezbednosti Republike Srbije je usvojen 2007. godine i izmenjen 2012. godine (Službeni glasnik RS, br. 116/07 i 72/12), Zakon o Bezbednosno-informativnoj agenciji usvojen je 2002. godine i izmenjen 2009. i 2014. godine (Službeni glasnik RS, br.42/02, 111/09, 65/14 – odluka US i 66/14), a Zakon o Vojnobezbednosnoj agenciji i Vojnoobaveštajnoj agenciji usvojen je 2009. godine i izmenjen 2012. i 2013. godine (Službeni glasnik RS, br.88/09, 55/12 – odluka US i 17/13).

2. PREDLOZI ZA UNAPREĐENJE ZAKONA O OSNOVAMA UREĐENJA SLUŽBI BEZBEDNOSTI REPUBLIKE SRBIJE

2.1. Načela delovanja službi bezbednosti i određenje obaveštajno-bezbednosnog sistema Republike Srbije

Opis problema

Postojeće formulacije načela delovanja službi bezbednosti (član 2 ZOUSB-a) ne izražavaju u potrebnoj meri i dovoljno precizno sadržinu tih načela, što otvara dodatni prostor za delovanje drugih, prvenstveno vanpravnih uzroka, koji povremeno vidno narušavaju poželjni stepen političke neutralnosti u radu službi bezbednosti. Ni formulacija u stavu 1, člana 3 ZOUSB-a, kojom se uređuje obaveštajno-bezbednosni sistem, nije potpuna, jer se iz nje ne vidi da su službe bezbednosti sastavni deo sistema nacionalne bezbednosti Republike Srbije (kako se to inače utvrđuje u Strategiji nacionalne bezbednosti Republike Srbije). Nedostaju i odredbe o saradnji službi bezbednosti i razmeni podataka.

Moguće rešenje

Navedeni pravni nedostaci mogu se relativno jednostavno otkloniti, tako što bi se u pomenute članove ZOUSB-a unele dodatne odredbe, koje bi jasnije i potpunije utvrdile načela delovanja službi bezbednosti i odredile ih kao sastavni deo sistema nacionalne bezbednosti. Posebnim odredbama uredilo bi se pitanje saradnje službi bezbednosti i razmene podataka.

Predlog amandmana

Član 1

Član 2 ZOUSB-a menja se i glasi:

„Član 2 Načela delovanja službi bezbednosti

1. U obavljanju poslova iz svoje nadležnosti Službe su samostalne i deluju na osnovu i u okviru Ustava, zakona, drugih propisa i opštih akata, strategije i politike nacionalne bezbednosti, strategije i politike odbrane, kao i obaveštajno-bezbednosne politike Republike Srbije.
2. Samostalnost Službi u obavljanju poslova podrazumeva njihovu operativnu samostalnost, odnosno njihovo pravo da na osnovu zakonskih ovlašćenja i sopstvene odgovornosti, a bez neovlašćenih mešanja i uticaja drugih subjekata, planiraju i sprovode akcije i mere radi izvršavanja zadataka iz okvira svoje nadležnosti.
3. Pripadnici Službi dužni su da postupaju u skladu sa Ustavom, zakonom, drugim propisima i opštim aktima, uz poštovanje ljudskih prava i sloboda, profesionalizma i srazmernosti u primeni svojih ovlašćenja.

4. U svom radu Službe su nepristrasne, politički i ideološki neutralne i ne smeju preduzimati aktivnosti na štetu bilo koje političke partije ili interesne grupe.
5. Direktor i pripadnici Službe ne mogu biti članovi političkih stranaka.
6. Pripadnici Službi mogu da se sindikalno organizuju i osnivaju profesionalna stručna udruženja u okviru Službe kojoj pripadaju.
7. Službe ne mogu vršiti policijska ovlašćenja, osim ovlašćenja utvrđenih zakonom.”

Član 2

Stav 1 člana 3 ZOUSB-a menja se i glasi:

„Službe su deo obaveštajno-bezbednosnog sistema i sistema nacionalne bezbednosti Republike Srbije.”

Član 3

Posle člana 3 ZOUSB-a dodaje se novi član 3a koji glasi:

„Član 3a Saradnja Službi i razmena podataka

1. Službe međusobno saraduju i razmenjuju podatke, na način utvrđen uredbom Vlade.
2. Službe saraduju i razmenjuju podatke sa nadležnim organima, organizacijama i institucijama Republike Srbije, kao i sa službama bezbednosti stranih država i međunarodnim organizacijama, u skladu sa Ustavom, zakonom, drugim propisima i opštim aktima, utvrđenom obaveštajno-bezbednosnom politikom Republike Srbije i potvrđenim međunarodnim ugovorima.
3. Na osnovu pisane odluke direktora Službe mogu se odgovarajućim službama stranih država i međunarodnim organizacijama dostavljati podaci o građanima Republike Srbije i licima sa boravištem u Republici Srbiji, pod uslovima iz stava 2 ovog člana i samo ako su pruženi nesumnjivi dokazi da takvo lice ugrožava bezbednost ili vrednosti zaštićene međunarodnim pravom.
4. Službe neće dostaviti podatke iz stava 3 ovog člana ako bi to bilo u suprotnosti sa interesima Republike Srbije ili ako bi interesi lica na koje se odnose podaci time bili nesrazmerno ugroženi. Postojanje smetnji za dostavljanje podataka utvrđuje direktor Službe po pribavljenom mišljenju Saveta.
5. Uz dostavljene podatke se daje obaveštenje o tome da se podaci mogu koristiti samo u svrhe zbog kojih su traženi, kao i da Služba koja je dostavila podatke zadržava pravo dobijanja informacija o načinu upotrebe tih podataka. Obaveštenjem se utvrđuje i krug mogućih korisnika dostavljenih podataka.
6. O dostavljenim podacima iz stava 3 ovog člana Službe vode evidenciju.”

2.2. Usmeravanje i usklađivanje rada službi bezbednosti

Opis problema

Prema ZOUSB-u, Savet za nacionalnu bezbednost je državno telo Republike Srbije koje se stara o nacionalnoj bezbednosti i koje je, s jedne strane, nadležno za usmeravanje i usklađivanje rada službi bezbednosti, a s druge strane za kontrolu njihovog rada. Funkcija operativnog usklađivanja rada službi bezbednosti pripada Birou za koordinaciju službi bezbednosti, koji čine sekretar Saveta za nacionalnu bezbednost i direktori službi bezbednosti. Nadležnosti i sastav Saveta nisu, međutim, u svemu uređeni adekvatno (nepotpun opis nadležnosti, u njegovom sastavu nema ministra spoljnih poslova ni predsednika Narodne skupštine), niti je utvrđena obaveza tog tela da o svom radu izveštava Narodnu skupštinu. Imenovanje i razrešenje sekretara

Saveta, koji rukovodi i radom Biroa, prepušteno je blanketnom normom predsedniku Republike, bez utvrđivanja obaveze konsultovanja drugih organa o tome.

Moguće rešenje

Potrebno je precizirati nadležnosti Saveta za nacionalnu bezbednost (član 5 ZOUSB-a), proširiti njegov sastav (član 6) i utvrditi obavezu konsultovanja Narodne skupštine i Vlade o licnosti koja se imenuje za sekretara Saveta (član 7, stav 3 istog zakona).

Predlog amandmana

Član 4

Član 5 ZOUSB-a menja se i glasi:

„Član 5 Nadležnost Saveta

1. Poslove od značaja za usmeravanje i usklađivanje rada i kontrolu nad radom službi bezbednosti obavlja Savet za nacionalnu bezbednost Republike Srbije (u daljem tekstu: Savet).
2. U obavljanju poslova iz stava 1 ovog člana Savet:
 - 1) razmatra predlog strategije nacionalne bezbednosti, predlog strategije i doktrine odbrane, kao i predloge drugih strategija i zakona od važnosti za bezbednost Republike Srbije;
 - 2) razmatra predlog strategije spoljne politike u delovima od važnosti za bezbednost Republike Srbije;
 - 3) razmatra obaveštajno-bezbednosne procene i donosi smernice i zaključke o načinima i prioritetima zaštite i ostvarivanja nacionalnih interesa obaveštajno-bezbednosnom delatnošću;
 - 4) prati sprovođenje usvojenih smernica i zaključaka;
 - 5) razmatra saradnju Službi sa inostranim službama i daje smernice za njeno ostvarivanje;
 - 6) razmatra i daje mišljenje o predlozima godišnjih i srednjoročnih planova rada Službi;
 - 7) razmatra redovne i vanredne izveštaje Službi o njihovom radu;
 - 8) daje mišljenja o predlozima budžeta Službi i prati način trošenja sredstava;
 - 9) razmatra rad Službi i Biroa za koordinaciju rada službi bezbednosti i o tome donosi odgovarajuće zaključke;
 - 10) daje smernice za usklađivanje rada Službi i prati njihovo sprovođenje;
 - 11) daje mišljenje o predlogu za postavljenje i razrešenje direktora Službi;
 - 12) daje mišljenje o predlogu za postavljenje i razrešenje Generalnog inspektora službi bezbednosti i Tehničkog operativnog centra;
 - 13) razmatra poslove iz delokruga organa državne uprave, teritorijalne autonomije i lokalne samouprave od značaja za ostvarivanje interesa nacionalne bezbednosti;
 - 14) stara se o usaglašenju primeni propisa i standarda o zaštiti podataka o licnosti i drugih propisa kojima se štite ljudska prava, koja mogu biti ugrožena razmenom informacija ili drugim operativnim radnjama Službi;
 - 15) razmatra i druga pitanja u skladu sa zakonom.
3. Savet podnosi Narodnoj skupštini godišnji, a po potrebi i vanredni izveštaj o svom radu i obaveštava javnost o svom radu u skladu sa zakonom.”

Član 5

U članu 6 ZOUSB-a posle prve alineje dodaje se nova alineja koja glasi „predsednik Narodne skupštine”, posle četvrte alineje dodaje se nova alineja koja glasi „ministar spoljnih poslova” i posle sedme alineje dodaje se nova alineja koja glasi „direktor Policije”.

Član 6

Stav 3 člana 7 ZOUSB-a menja se i glasi:

„Sekretara Saveta imenuje i razrešava predsednik Republike, po pribavljenom mišljenju Vlade i odbora Narodne skupštine nadležnog za kontrolu službi bezbednosti.”

2.3. Nadzor nad radom službi bezbednosti

Opis problema

Zakonom o VBA i VOA uspostavljen je, kao jedan od nadzornih organa nad radom tih službi, Generalni inspektor (članovi od 54 do 56). Postoji uz organe unutrašnje kontrole, a postavlja ga Vlada na petogodišnji period. Za razliku od toga, u slučaju BIA postoji samo unutrašnja kontrola, koja, kao i drugi slični kontrolni mehanizmi (osnovani u nekim od drugih organa državne uprave), deluje kao interni kontrolni mehanizam, sa obavezom da o svojim kontrolnim nalazima izveštava najvišeg rukovodioca, u ovom slučaju direktora BIA. Svojim položajem i ulogom generalni inspektor omogućuje potpuniju kontrolu, koja uključuje i mogućnost obaveštavanja Vlade i nadležnog odbora Narodne skupštine o eventualnim propustima u radu službi bezbednosti.

Moguće rešenje

Polazeći od procene da je generalni inspektorat za sve tri službe celishodnije rešenje od takvih posebnih inspektora za BIA i vojne službe bezbednosti, ovde se predlaže dopuna ZOUSB-a, kojom bi se to pitanje uredilo. Takvo bi rešenje podrazumevalo i da se iz Zakona o VBA i VOA izostave postojeće odredbe o Generalnom inspektoru.

Predlog amandmana

Član 7

Posle člana 20 ZOUSB-a dodaju se članovi 20a i 20b, koji glase:

„Član 20a Generalni inspektorat službi bezbednosti

1. Za obavljanje poslova nadzora nad radom Službi i Tehničkog operativnog centra utvrđenih ovim zakonom osniva se Generalni inspektorat službi bezbednosti, kao posebna služba Vlade.
2. Radom Generalnog inspektorata rukovodi Generalni inspektor, koga postavlja Vlada na period od pet godina, uz pribavljeno mišljenje Saveta i odbora Narodne skupštine nadležnog za kontrolu službi bezbednosti.
3. Ovlašćenja Generalnog inspektorata mogu da vrše Generalni inspektor i inspektori, od kojih se po jedan postavlja za nadzor nad radom svake od Službi i Tehničkog operativnog centra (*alternativa: da se inspektori odrede za pojedina područja rada, npr. za primenu posebnih postupaka i mera za tajno prikupljanje podataka, za političku i interesnu neutralnost u radu službi i slično*).
4. Za Generalnog inspektora i inspektore mogu biti postavljena lica koja imaju najmanje devet godina radnog iskustva u struci, koja nisu članovi političkih stranaka i ne obavljaju druge javne funkcije i koja ispunjavaju druge uslove utvrđene zakonom i uslove u pogledu nepostojanja bezbednosnih smetnji.
5. Generalni inspektor i inspektori imaju status državnih službenika na položaju, određen aktom Vlade u skladu sa zakonom.

Član 20b Poslovi Generalnog inspektorata i ovlašćenja inspektora

1. Generalni inspektorat:
 - 1) nadzire primenu načela političke, ideološke i interesne neutralnosti i nepristrasnosti u radu Službi i njihovih pripadnika;
 - 2) nadzire zakonitost rada Službi, posebno zakonitost primene posebnih postupaka i mera za tajno prikupljanje podataka;
 - 3) utvrđuje činjenice o uočenim nezakonitostima i nepravilnostima u radu Službi i njihovih pripadnika;
 - 4) nadzire zakonitost i pravilnost rada Tehničkog operativnog centra;
 - 5) podnosi izveštaj o rezultatima nadzora Vladi, Savetu i nadležnom odboru Narodne skupštine za kontrolu službi bezbednosti.
2. U obavljanju svojih poslova Generalni inspektor i inspektori su ovlašćeni da pristupe u prostorije Službe i Tehničkog operativnog centra, da ostvare uvid u dokumentaciju, dobiju potrebne podatke i informacije o radu Službe i Tehničkog operativnog centra i da obavljaju razgovor sa rukovodiocem i pripadnicima Službe, odnosno rukovodiocem i zaposlenima u Tehničkom operativnom centru radi utvrđivanja činjenica od značaja za obavljanje poslova iz stava 1 ovog člana.
3. Generalni inspektor i inspektori ne mogu dobiti podatke iz člana 19, stav 2 ovog zakona.
4. Generalni inspektor, inspektori i drugi zaposleni u Generalnom inspektoratu dužni su da štite i čuvaju poverljive informacije i podatke do kojih dođu tokom svog rada i posle prestanka rada u Generalnom inspektoratu.”

2.4. Tehnički operativni centar

Opis problema

Zakon o osnovama uređenja službi bezbednosti uređuje parlamentarni nadzor nad primenom posebnih postupaka i mera za tajno prikupljanje podataka koje primenjuju službe bezbednosti, dok same te mere i proceduru njihovog odobrenja regulišu Zakon o BIA i Zakon o VBA i VOA. Pored toga, Zakonik o krivičnom postupku uređuje posebne dokazne radnje, od kojih su neke po sadržini identične pomenutim posebnim postupcima i merama, a za primenu tih mera, odnosno radnji, sud može ovlastiti policiju, BIA, VBA, kao i neke druge državne organe. Postojeća zakonska rešenja praktično omogućavaju da svaki od ovlašćenih subjekata samostalno primenjuje posebne postupke i mere, ukoliko za to ima na raspolaganju potrebne tehničke kapacitete. Takva rešenja u praksi stvaraju probleme koji se, između ostalog, odražavaju i na povećan rizik od nedovoljno kontrolisanih upada u privatnu sferu građana.

Moguće rešenje

Moguće rešenje naznačenog problema koje je predložilo više aktera, a među njima posebno Zaštitnik građana i Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, bilo bi da se po ugledu na neke druge zemlje osnuje posebna institucija, koja bi za potrebe službi, policije i drugih ovlašćenih organa tehnički realizovala nadzor elektronskih komunikacija, telekomunikacionih usluga i informacionih sistema, bez mogućnosti uvida u prikupljene podatke. Pravno najcelishodnije rešenje bilo bi da se o takvoj instituciji donese poseban zakon, odnosno da se ona uredi u jedinstvenom zakonu o službama bezbednosti, a kao naredno izvodljivo rešenje, koje se ovde nudi, bila bi dopuna ZOUSB-a novim poglavljem, kojim bi se uredilo osnivanje i funkcionisanje takve institucije (Tehničkog operativnog centra).

Predlog amandmana

Član 8

U ZOUSB-u posle člana 21 dodaje se novo poglavlje „IVa TEHNIČKI OPERATIVNI CENTAR” i članovi 21a, 21b, 21g i 21d, koji glase:

„Član 21a Osnivanje i poslovi Tehničkog operativnog centra

1. Za obavljanje poslova utvrđenih ovim zakonom Vlada će u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona osnovati Tehnički operativni centar i obezbediti uslove potrebne za početak njegovog rada.
2. Tehnički operativni centar, u skladu sa ovim zakonom, zakonom koji uređuje krivični postupak, zakonima o službama bezbednosti i zakonima koji uređuju elektronske komunikacije i telekomunikacije:
 - 1) pruža tehničke usluge za potrebe Službi, policije i drugih državnih organa u okviru njihovih zakonskih ovlašćenja za primenu posebnih postupaka i mera, odnosno posebnih dokaznih radnji kojima se vrši tajni nadzor elektronskih komunikacija, telekomunikacionih usluga i informacionih sistema;
 - 2) ostvaruje operativno-tehničku koordinaciju između Službi, policije i drugih državnih organa tokom primene posebnih postupaka i mera, odnosno dokaznih radnji iz tačke 1 ovog stava;
 - 3) obezbeđuje neizbrisivo beleženje pristupa elektronskim komunikacijama, telekomunikacijama i informacionim sistemima, sa svim podacima potrebnim za naknadnu kontrolu zakonitosti i pravilnosti pristupa;

- 4) vodi registar naloga i naredbi i drugih podataka o primeni posebnih postupaka i mera, odnosno posebnih dokaznih radnji kojima se vrši tajni nadzor elektronskih komunikacija, telekomunikacionih usluga i informacionih sistema.
3. Bliže uređenje načina obavljanja poslova iz stava 2 ovog člana propisuje Vlada, po pribavljenom mišljenju Saveta i odbora Narodne skupštine nadležnog za kontrolu službi bezbednosti.

Član 21b Rukovođenje radom

- 1) Radom Tehničkog operativnog centra rukovodi i za njegov rad odgovara direktor.
- 2) Direktora postavlja Vlada na period od pet godina, na predlog predsednika Vlade, uz pribavljeno mišljenje Saveta i odbora Narodne skupštine nadležnog za kontrolu službi bezbednosti.
- 3) Direktor ne može obavljati drugu javnu funkciju.
- 4) Direktor ima zamenika koji se postavlja na način i pod uslovima propisanim za direktora.
- 5) Direktor podnosi godišnji izveštaj o radu Tehničkog operativnog centra Vladi, Savetu i odboru Narodne skupštine nadležnom za kontrolu službi bezbednosti, a na njihov zahtev ili po sopstvenoj proceni i druge izveštaje.

Član 21v Posebni uslovi za direktora i zaposlene

1. Direktor, zamenik direktora i zaposleni u Tehničkom operativnom centru moraju imati sertifikat za pristup tajnim podacima u skladu sa zakonom, a imaju i legitimaciju čiji izgled utvrđuje Vlada.
2. Direktor, zamenik direktora i zaposleni u Tehničkom operativnom centru ne mogu biti članovi političkih stranaka.

Član 21g Posebne odgovornosti direktora i zaposlenih

- 1) Direktor, zamenik direktora i zaposleni u Tehničkom operativnom centru ne mogu imati uvid u sadržinu ostvarenih komunikacija i druge podatke o ostvarenim komunikacijama, koji se pribavljaju tajnim nadzorom elektronskih komunikacija, telekomunikacionih usluga i informacionih sistema.
- 2) Direktor, zamenik direktora i zaposleni u Tehničkom operativnom centru dužni su da odbiju postupanje po zahtevu Službi, policije i drugih državnih organa za primenu mera tajnog nadzora elektronskih komunikacija, telekomunikacionih usluga i informacionih sistema ukoliko taj zahtev nije izdat u skladu sa zakonom i da o tome neodložno obaveste predsednika Vlade.
- 3) Dužnost odbijanja zahteva i neodložnog obaveštavanja iz stava 2 ovog člana postoji i u slučaju dobijanja istog zahteva od bilo kog drugog nenadležnog državnog organa ili funkcionera ili drugog subjekta.
- 4) Direktor, zamenik direktora i zaposleni u Tehničkom operativnom centru dužni su da kao tajnu čuvaju sva saznanja o primeni posebnih postupaka i mera, odnosno posebnih dokaznih radnji.
- 5) Postupanje suprotno odredbama od st. 1 do st. 4 ovog člana predstavlja razlog za razrešenje dužnosti direktora i zamenika direktora Tehničkog operativnog centra, odnosno težu povredu radne dužnosti za koju se zaposlenom izriče mera prestanka radnog odnosa.”

3. PREDLOZI ZA UNAPREĐENJE ZAKONA O BEZBEDNOSNO-INFORMATIVNOJ AGENCIJI

3.0. Prethodna napomena

Imajući u vidu to da Zakon o BIA, sa izuzetkom inoviranih odredaba o posebnim postupcima i merama za tajno prikupljanje podataka iz 2014. godine, sadrži prilično skromno uređenje nadležnosti i poslova, organizacije, načina rada, kontrole nad radom, kao i položaja pripadnika te službe, jasno je da bi se najbolji efekti postigli izradom i usvajanjem novog zakona o ovoj službi, odnosno jedinstvenim zakonom o službama kako se to predlaže Modelom zakona o službama bezbednosti Republike Srbije. Polazeći od toga, dalje se elaboriraju samo najvažniji predlozi kojima bi se postojeći zakon unapredio.

3.1. Nadležnosti i poslovi Bezbednosno-informativne agencije

Opis problema

Nadležnosti i poslove BIA utvrđuje član 2 Zakona o BIA sledećom formulacijom: „Agencija obavlja poslove koji se odnose na: zaštitu bezbednosti Republike Srbije i otkrivanje i sprečavanje delatnosti usmerenih na podiranje ili rušenje Ustavom utvrđenog poretka Republike Srbije; istraživanje, prikupljanje, obradu i procenu bezbednosno-obaveštajnih podataka i saznanja od značaja za bezbednost Republike Srbije i informisanje nadležnih državnih organa o tim podacima, kao i druge poslove određene zakonom.” Pored toga, stavovima 1 i 2 člana 16 istog zakona propisano je da BIA može, kad posebni razlozi bezbednosti Republike Srbije to zahtevaju, da preuzme i neposredno obavi određene poslove koji su u nadležnosti ministarstva nadležnog za unutrašnje poslove, a o čemu odluku sporazumno donose direktor BIA i ministar nadležan za unutrašnje poslove. Na ovaj način utvrđene nadležnosti i poslovi nisu dovoljno konkretizovani, pa ni razgraničeni od nadležnosti i poslova drugih službi bezbednosti i bezbednosnih organa. Uz to, u Zakonu o BIA nije utvrđena obaveza BIA da u slučaju primene mera prema licima na službi u Ministarstvu odbrane i Vojsci Srbije ostvari saradnju sa nadležnom vojnom službom bezbednosti.

Moguće rešenje

Umesto postojećih odredaba u navedenom članu 2 Zakona o BIA mogu se u isti zakon uneti potpunije i preciznije odredbe o nadležnostima i poslovima BIA, kao i o njenoj saradnji sa nadležnom vojnom službom bezbednosti.

Predlog amandmana

Član 1

Član 2 Zakona o BIA menja se i glasi:

„Član 2

1. Bezbednosno-informativna agencija nadležna je za obavljanje obaveštajnih i bezbednosnih poslova od značaja za zaštitu bezbednosti Republike Srbije i sprečavanje nasilne promene njenog ustavnog poretka.
2. U obavljanju obaveštajnih poslova BIA prikuplja, evidentira, čuva, obrađuje, analizira i dostavlja nadležnim državnim organima podatke i informacije o pretnjama bezbednosti Republike Srbije i njenih građana.
3. U obavljanju bezbednosnih poslova BIA na području Republike Srbije otkriva, predupređuje, sprečava, otklanja i dokumentuje pretnje bezbednosti Republike Srbije i njenih građana koje potiču od delatnosti organizacija i lica usmerenih na vršenje organizovanog kriminala i krivičnih dela sa elementom inostranosti, terorizma i najtežih oblika krivičnih dela protiv čovečnosti i međunarodnog prava i protiv Ustavom utvrđenog poretka i bezbednosti Republike Srbije.
4. Kad posebni razlozi bezbednosti Republike Srbije to zahtevaju, BIA može da preuzme i neposredno obavi određene poslove koji su u nadležnosti ministarstva nadležnog za unutrašnje poslove, na osnovu odluke koju sporazumno donose direktor BIA i ministar nadležan za unutrašnje poslove.
5. Prilikom obavljanja poslova iz st. 3 i st. 4 ovog člana BIA može primenjivati mere prema licima na službi u Ministarstvu odbrane i Vojsci Srbije samo uz pisano obaveštenje rukovodioca Vojnobezbednosne agencije i u saradnji sa njom.”

Član 2

Posle člana 2 Zakona o BIA dodaje se članovi 2a do 2d koji glase:

„Član 2a

1. Bezbednosno-informativna agencija vrši bezbednosnu zaštitu institucija, lica, objekata i prostora od posebnog bezbednosnog značaja, u skladu sa uredbom Vlade.
2. Prilikom obavljanja poslova bezbednosne zaštite BIA u okviru svog delokruga izrađuje bezbednosnu procenu moguće ugroženosti i na osnovu nje primenjuje mere protivprislušne zaštite i zaštite poverljivih komunikacija, obavlja bezbednosnu proveru lica koja imaju pristup štićenim institucijama, licima, objektima i prostorima i učestvuje u planiranju, sprovođenju i kontroli tehničkih i fizičkim mera bezbednosti.
3. Član 2b
4. Bezbednosno-informativna agencija obavlja bezbednosnu proveru lica koja su zaposlena ili koja se zapošljavaju u toj službi i kandidata za prijem na školovanje i rad u toj službi, kao i drugih lica za koja je to određeno ovim i drugim zakonom.
5. Bezbednosna provera obavlja se i za domaća i strana fizička i pravna lica sa kojima BIA i drugi državni organ i institucije od značaja za nacionalnu bezbednost nameravaju da zaključe ugovor o nabavci roba i usluga ili izvođenju radova, kojim se fizičkom ili pravnom licu omogućava pristup tajnim podacima, odnosno štićenim licima ili objektima na način koji može da utiče na bezbednost štićenih lica i objekata.
6. Bezbednosno-informativna agencija obavlja i bezbednosnu proveru lica kojima se u skladu sa zakonom izdaje sertifikat za pristup podacima označenim stepenom tajnosti „Državna tajna” i „Strogo poverljivo”.
7. Na zahtev nadležne službe policije, BIA može da obavlja bezbednosnu proveru i lica koje prima srpsko državljanstvo i stranca čiji je boravak u Republici Srbiji od značaja za nacionalnu bezbednost.
8. Bezbednosno-informativna agencija može vršiti bezbednosnu proveru lica i u drugim slučajevima predviđenim zakonom, kao i za potrebe stranih službi i međunarodnih organizacija radi zapošljavanja tih lica u organima stranih država, odnosno u međunarodnim organizacijama, uz prethodnu saglasnost lica na koje se provera odnosi.

Član 2v

1. Lice nad kojim se vrši bezbednosna provera na osnovu člana 2b, od st. 1 do st. 3 ovog zakona popunjava i potpisuje upitnik o identifikacionim podacima. Ako lice ne potpiše upitnik, smatra se da je odustalo od prijave za zapošljavanje ili prijema na školovanje i rad, odnosno od namere da zaključi ugovor ili od zahteva za dobijanje sertifikata za pristup tajnim podacima.
2. Svrha bezbednosne provere je da se ustanovi postojanje ili nepostojanje činjenica koje onemogućavaju zapošljavanje, prijem na školovanje i rad, zaključenje ugovora, odnosno dobijanje sertifikata za pristup tajnim podacima (bezbednosna smetnja).
3. Tokom postupka bezbednosne provere ovlašćeni pripadnik BIA može obaviti razgovor s licem nad kojim se vrši provera i, na osnovu njegovog pismeno datog pristanka, obaviti razgovor sa licima koja su s njim u vezi, kao i operativnim radom prikupiti potrebne podatke. Tokom postupka se mogu koristiti podaci iz službenih evidencija drugih službi, organa i institucija, na osnovu pisanog rešenja direktora BIA.
4. O rezultatima bezbednosne provere sačinjava se pisani izveštaj, koji overava nadležni rukovodilac.
5. O ishodu bezbednosne provere, na sopstveni zahtev, obaveštava se lice nad kojim je vršena bezbednosna provera. Ako je nezadovoljno ishodom provere, lice ima pravo da izjavi prigovor direktoru BIA i da u roku od 15 dana od dana podnošenja prigovora dobije odgovor.
6. Način vršenja bezbednosne provere bliže uređuje Vlada uredbom.

Član 2g

1. Podaci i evidencije prikupljeni radi vršenja bezbednosnih provera predstavljaju podatke sa stepenom tajnosti, koji se određuje u skladu sa propisima o tajnim podacima.
2. Podaci i evidencije iz stava 1 ovog člana uživaju zaštitu u skladu sa propisima o zaštiti podataka o ličnosti i ne mogu se koristiti u druge svrhe.

Član 2d

Bezbednosno-informativna agencija obavlja i sledeće poslove:

1. planira, organizuje i sprovodi unutrašnju kontrolu rada svojih pripadnika;
2. planira i organizuje školovanje, specijalističke kurseve i obuku svojih pripadnika;
3. štiti tajne podatke koje prikuplja i koristi u svom radu;
4. formira arhive i objavljuje sopstvena izdanja;
5. obezbeđuje i štiti svoje pripadnike i objekte od protivpravni radnji i pretnji;
6. štiti opremu i sredstva koja koristi u radu od neovlašćenog pristupa;
7. planira opremanje i vrši nabavku stvari za svoje potrebe;
8. obavlja i druge poslove iz svoje nadležnosti.”

Član 3

Brišu se st. 1 i 2 u članu 16 Zakona o BIA.

3.2. Rukovođenje i unutrašnje uređenje

Opis problema

Zakon o BIA u članovima od 5 do 8 sadrži samo elementarne i nerazvijene odredbe o rukovođenju i unutrašnjem uređenju BIA, koje stoga ne obezbeđuju odgovarajuću pravnu izvesnost, odnosno potrebne garantije koje pretpostavlja vladavina prava. Nije uređeno ni postojanje zamenika direktora, kao ni procedura njegovog izbora.

Moguće rešenje

Navedeni nedostaci mogu se otkloniti detaljnijim uređivanjem uslova i procedure za izbor direktora i zamenika direktora BIA, trajanja njihovog mandata, načina donošenja akta o unutrašnjem uređenju i ograničenja ovlašćenja direktora za izdavanje uputstava za rad.

Predlog amandmana

Član 4

Član 5 Zakona o BIA menja se i glasi:

„Član 5

1. Radom BIA rukovodi direktor, koji je odgovoran za zakonit, profesionalan, učinkovit i politički neutralan rad BIA.
2. Direktor BIA za svoj rad odgovara Vladi. Direktor ima zamenika, koji za svoj rad odgovara direktoru i Vladi. Direktora i zamenika direktora BIA postavlja i razrešava Vlada.
3. Direktor i zamenik direktora BIA postavljaju se na period od pet godina.
4. Za direktora i zamenika direktora BIA može biti postavljeno lice koje ima najmanje devet godina radnog iskustva na obaveštajno-bezbednosnim poslovima ili drugim poslovima u sektoru bezbednosti.
5. O kandidatima za direktora i zamenika direktora BIA Vlada pribavlja mišljenje predsednika Republike, Saveta i odbora Narodne skupštine nadležnog za kontrolu službi bezbednosti.”

Član 5

Član 6 Zakona o BIA menja se i glasi:

„Član 6

1. Direktor BIA donosi akt o unutrašnjem uređenju i sistematizaciji radnih mesta i načinu rada u BIA, uz saglasnost Vlade.
2. Akt iz stava 1 ovog člana označava se odgovarajućim stepenom tajnosti u skladu sa zakonom koji uređuje tajnost podataka.”

Član 6

U članu 8 Zakona o BIA dodaje se novi stav 2, koji glasi:

„Uputstva za rad koja izdaje direktor moraju biti u saglasnosti sa Ustavom, zakonom, drugim propisom i opštim aktom, kao i obaveštajno-bezbednosnom politikom Republike Srbije.”

3.3. Mere prikrivanja

Opis problema

U zakonu o BIA nisu uređene mere prikrivanja koje se mogu koristiti prilikom primene operativnih metoda, mera i radnji i posebnih mera za tajno prikupljanje podataka, tako da ostaje pravno neregulisano da li se, na koji se način i pod kojim se uslovima u praksi koriste mere prikrivanja. Za razliku od toga, ovakve mere su uređene Zakonom o VBA i VOA.

Moguće rešenje

U Zakon o BIA, posle odredaba o posebnim merama za tajno prikupljanje podataka, potrebno je uneti odredbe o merama prikrivanja kako bi ovo pitanje dobilo svoj zakonski izraz i time bila omogućen nadzor nad primenom tih mera.

Predlog amandmana

Član 7

Posle člana 15g Zakona o BIA dodaje se član 15d, koji glasi:

„Član 15d

1. Prilikom primene operativnih metoda, mera i radnji i posebnih mera iz čl. 9 i 13 ovog zakona, BIA je ovlašćena da koristi dokumente i sredstva koja služe prikrivanju identiteta njenih pripadnika i fizičkih lica sa kojima je uspostavljena tajna saradnja.
2. Za namene iz stava 1 ovog člana ne mogu se koristiti legitimacije narodnih poslanika, poslanika i odbornika, članova Vlade, Generalnog sekretarijata Vlade, Generalnog sekretarijata predsednika Republike, Zaštitnika građana i službene legitimacije sudija, javnih tužilaca, pripadnika druge službe bezbednosti, policije i drugih ovlašćenih službenih lica.
3. Bezbednosno-informativna agencija može preduzeti i mere prikrivanja svrhe prikupljanja podataka, kao i uz naknadu koristiti tajne usluge fizičkih i pravnih lica, na način i pod uslovima utvrđenim aktom direktora BIA. Direktor donosi ovaj akt uz pribavljeno mišljenje Saveta.
4. Za namene iz stava 1 ovog člana BIA može dobiti na korišćenje poslovne i službene prostorije u vlasništvu Republike Srbije, kao i imati prikriveno vlasništvo nad stvarima i pravnim licima.
5. Pravno lice iz stava 4 ovog člana ne može se neposredno finansirati iz budžeta Republike Srbije, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave, a obavlja delatnost i posluje u skladu sa odgovarajućim propisima.

6. Troškove osnivanja i rada pravnog lica iz stava 4 ovog člana snosi BIA, sa budžetske pozicije namenjene posebnim troškovima. Sva imovina tog pravnog lica pripada Republici Srbiji, a eventualni prihod od njegovog poslovanja koristi BIA kao sredstva posebne namene. Podaci o troškovima i dobiti tajni su i podležu kontroli člana Saveta koga odredi Savet i kontroli Državne revizorske institucije.
7. Način i uslove korišćenja ovlašćenja iz stavova od 4 do 6 ovog člana propisuje Vlada, uz pribavljeno mišljenje Saveta.”

3.4. Kontrola rada

Opis problema

Odredbe o kontroli u Zakonu o BIA (članovi od 17 do 19) uređuju samo obavezu podnošenja polugodišnjih izveštaja o radu i o stanju bezbednosti Narodnoj skupštini, obavezu pridržavanja načelnih stavova i smernica Vlade u obavljanju poslova i obavezu lica koja učestvuju u kontroli rada BIA da i posle prestanka svoje funkcije štite i čuvaju poverljivost podataka i informacija do kojih dođu tokom kontrole. Takvo uređenje je očigledno nedovoljno i potrebno ga je obogatiti, nezavisno od činjenice što pojedina pitanja kontrole, naročito kontrole koju obavlja parlament, detaljnije reguliše ZOUSB.

Moguće rešenje

U poglavlje Zakona o BIA kojim se uređuje kontrola rada potrebno je uneti nove odredbe koje bi precizirale obavezu podnošenja izveštaja i vanrednih izveštaja Narodnoj skupštini, kao i obavezu osnivanja unutrašnje kontrole, te elemente njenog položaja i uloge.

Predlog amandmana

Član 8

U članu 17 Zakona o BIA dodaje se kao stav 2 novi stav koji glasi:

„Direktor je dužan da podnese izveštaj o radu BIA odboru Narodne skupštine nadležnom za kontrolu službi bezbednosti i po potrebi ili na zahtev odbora (vanredni izveštaj).”

Član 9

Član 18 Zakona o BIA menja se i glasi:

„Član 18

1. Direktor BIA dužan je da organizuje unutrašnju kontroli i postavi njenog rukovodioca.
2. Rukovodilac unutrašnje kontrole odgovoran je za svoj rad direktoru BIA i dužan je da mu po potrebi i na njegov zahtev podnese izveštaj o radu unutrašnje kontrole, kao i da ga redovno i neodložno izveštava o rezultatima kontrole.

3. Rukovodilac unutrašnje kontrole dužan je da obavesti Generalnog inspektora službi bezbednosti, a po potrebi i Vladu, Savet i odbor Narodne skupštine nadležan za kontrolu službi bezbednosti o svim slučajevima u kojima smatra da direktor BIA povodom rezultata unutrašnje kontrole o kojima je obavešten nije otklonio nezakonitost ili nepravilnost u radu ili u drugim slučajevima kada smatra da je ozbiljno ugroženo zakonito i pravilno ostvarivanje poslova BIA.”

3.5. Pripadnici Bezbednosno-informativne agencije

Opis problema

Odredbe o pripadnicima BIA (članovi od 20 do 25), osim činjenice da uređuju mali broj pitanja i da uglavnom koriste upućivanje na primenu propisa koji važe za radnike ministarstva nadležnog za unutrašnje poslove, imaju i drugih nedostataka, kakvi su, primera radi, zabrana sindikalnog organizovanja, ali i neuređenost nekih bitnih pitanja od značaja za specifičnosti položaja pripadnika ove službe.

Moguće rešenje

Prevazilaženje navedenih problema moguće je ostvariti, barem u najneophodnijoj meri, izmenama i dopunama Zakona o BIA. Intervencije su ovde svedene na ključna pitanja.

Predlog amandmana

Član 10

Član 20 Zakona o BIA menja se i glasi:

„Član 20

1. Pripadnici BIA jesu državni službenici i nameštenici. Na njihov prijem u radni odnos, prava i dužnosti i prestanak radnog odnosa primenjuje se zakon i drugi propisi koji važe za radnike ministarstva nadležnog za unutrašnje poslove, osim ako ovim zakonom i propisima donetim na osnovu njega nije drukčije određeno.
2. Posebne kriterijume i postupak za prijem u radni odnos i prestanak radnog odnosa pripadnika BIA uređuje Vlada, na predlog direktora BIA.
3. Pripadniku BIA zabranjeno je javno istupanje i iznošenje podataka i saznanja o radu BIA, kao i drugih podataka od značaja za bezbednost, bez saglasnosti direktora BIA.
4. Pripadnici BIA mogu da se sindikalno organizuju i osnivaju profesionalna udruženja u okviru BIA.
5. Pripadnici BIA nemaju pravo na štrajk i ne mogu biti članovi političkih stranaka.”

Član 11

Član 21 Zakona o BIA menja se i glasi:

„Član 21

1. Ovlašćeno službeno lice je pripadnik BIA koji u obavljanju poslova može da primenjuje ovlašćenja BIA propisana zakonom.
2. Direktor BIA propisuje koji pripadnici BIA imaju status ovlašćenog službenog lica, kao i obim njihovih ovlašćenja.
3. Ovlašćeno službeno lice BIA ima službenu legitimaciju sa značkom, a ostali pripadnici BIA imaju samo službenu legitimaciju.
4. Direktor BIA može pojedinim pripadnicima BIA utvrditi status lica na posebnim dužnostima, u smislu propisa koji uređuju unutrašnje poslove.
5. Vrstu, oblik i sadržaj službene legitimacije i izgled značke propisuje Vlada, na predlog direktora BIA.”

Član 12

U članu 22 Zakona o BIA posle stava 2 dodaju se stavovi 3, 4 i 5, koji glase:

„(3) Pripadnik BIA ne sme da izražava i zastupa svoja politička uverenja prilikom obavljanja službenih dužnosti.

(4) Ako pripadnik BIA smatra da je nalog direktora BIA ili neposredno pretpostavljenog nezakonit, dužan je da ga u pismenoj formi na to upozori, a ako i pored toga pretpostavljeni insistira da se nalog izvrši, dužan je da traži pismenu potvrdu naloga. Ako nalog bude potvrđen, obavezan je da o tome izvesti višeg pretpostavljenog i unutrašnju kontrolu, odnosno Vladu ukoliko je nalog izdao direktor.

(5) Ako pripadnik BIA ima saznanja o nezakonitom postupanju u BIA, dužan je da to prijavi direktoru BIA i unutrašnjoj kontroli, bez posledica po svoj status. Ako direktor BIA ili unutrašnja kontrola ne postupe po prijavi, pripadnik BIA može da se obrati telima za nadzor i kontrolu, bez posledica po svoj status.”

Član 13

Posle člana 23 Zakona o BIA dodaju se novi članovi 23a, 23b i 23v, koji glase:

„Član 23a

Pripadnik BIA i fizičko lice sa kojim je uspostavljena tajna saradnja mogu da svedoče pred pravosudnim organima u postupku protiv lica koja su osumnjičena na osnovu postupanja BIA samo ako je obezbeđena zaštita njihovog identiteta u skladu sa ovim zakonom, odnosno zakonom kojim se uređuje krivični postupak.

Član 23b

1. Pripadniku BIA može se aktom direktora BIA utvrditi dodatni koeficijent na platu u visini utvrđenoj aktom Vlade.
2. Bezbednosno-informativna agencija može da za svoje pripadnike ugovori životno osiguranje, osiguranje za slučaj smrti ili gubitka radne sposobnosti, u skladu sa rizicima u obavljanju poslova.

Član 23v

Pripadnik BIA može biti upućen u inostranstvo u okviru saradnje sa službom bezbednosti druge države ili drugom odgovarajućom službom, na osnovu međunarodnog ugovora, odnosno u skladu sa zakonom.”

4. PREDLOZI ZA UNAPREĐENJE ZAKONA O VOJNOBEZBEDNOSNOJ AGENICIJI VOJNOOBAVEŠTAJNOJ AGENICIJI

4.1. Ovlašćenja Vojnobezbednosne agencije

Opis problema

Mada su ovlašćenja VBA uglavnom detaljno i korektno utvrđena Zakonom o VBA i VOA, ipak je potrebno dopuniti odredbe o merama prikrivanja, kao i urediti način vršenja bezbednosnih provera, budući da ta pitanja nisu sada uređena u potpunosti. Time bi se povećala pravna izvesnost u postupanju ove agencije i obezbedio dodatni prostor za neophodnu detaljniju kontrolu i pravnu zaštitu građana nad kojima se vrše bezbednosne provere.

Moguće rešenje

Dopuniti odredbe Zakona o VBA i VOA na način kako je to predloženo u slučaju Zakona o BIA. Reč je o potrebi dopune odredaba člana 22, kao i o unošenju novih odredaba o bezbednosnim proverama.

Predlog amandmana

Član 1

U članu 22 Zakona o VBA i VOA posle stava 6 dodaju se st. 7, 8 i 9, koji glase:

„(7) Pravno lice iz stava 6 ovog člana ne može se neposredno finansirati iz budžeta Republike Srbije, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave, a obavlja delatnost i posluje u skladu sa odgovarajućim propisima.

(8) Troškove osnivanja i rada pravnog lica iz stava 6 ovog člana snosi VBA, sa budžetske pozicije namenjene posebnim troškovima. Sva imovina tog pravnog lica pripada Republici Srbiji, a eventualni prihod od njegovog poslovanja koristi VBA kao sredstva posebne namene. Podaci o troškovima i dobiti tajni su i podležu kontroli člana Saveta kog odredi Savet i kontroli Državne revizorske institucije.

(9) Način i uslove korišćenja ovlašćenja iz stava 6 ovog člana propisuje Vlada, uz pribavljeno mišljenje Saveta.”

Član 2

Posle člana 22 Zakona o VBA i VOA dodaju se članovi 22a i 22b, koji glase:

„Član 22a

1. Lice nad kojim se vrši bezbednosna provera na osnovu člana 6, st. 1, tačka 5 i st. 4, tačka 7 ovog zakona popunjava i potpisuje upitnik o identifikacionim podacima. Ako lice ne potpiše upitnik, smatra se da je odustalo od prijave za zapošljavanje ili prijema na školovanje i rad, odnosno od namere da zaključi ugovor, odnosno od zahteva za dobijanje sertifikata za pristup tajnim podacima.
2. Svrha bezbednosne provere je da se ustanovi postojanje ili nepostojanje činjenica koje onemogućavaju zapošljavanje, prijem na školovanje i rad, zaključenje ugovora, odnosno dobijanje sertifikata za pristup tajnim podacima (bezbednosna smetnja).
3. Tokom postupka bezbednosne provere ovlašćeni pripadnik VBA može obaviti razgovor s licem nad kojim se vrši provera i, na osnovu njegovog pismeno datog pristanka, obaviti razgovor sa licima koja su s njim u vezi, kao i operativnim radom prikupiti potrebne podatke. Tokom postupka se mogu koristiti podaci iz službenih evidencija drugih službi, organa i institucija, na osnovu pisanog rešenja direktora VBA.
4. O rezultatima bezbednosne provere sačinjava se pisani izveštaj, koji overava nadležni rukovodilac.
5. O ishodu bezbednosne provere, na sopstveni zahtev, obaveštava se lice nad kojim je vršena bezbednosna provera. Ako je nezadovoljno ishodom provere, lice ima pravo da izjavi prigovor direktoru VBA i da u roku od 15 dana od dana podnošenja prigovora dobije odgovor.
6. Način vršenja bezbednosne provere bliže uređuje Vlada uredbom.

Član 22b

1. Podaci i evidencije prikupljeni radi vršenja bezbednosnih provera predstavljaju podatke sa stepenom tajnosti koji se određuje u skladu sa propisima o tajnim podacima.
2. Podaci i evidencije iz stava 1 ovog člana uživaju zaštitu u skladu sa propisima o zaštiti podataka o ličnosti i ne mogu se koristiti u druge svrhe.”

4.2. Rukovođenje i unutrašnje uređenje Vojnobezbednosne agencije i Vojnoobaveštajne agencije

Opis problema

Članom 37 Zakona o VBA i VOA propisan je način rukovođenja, postavljenja direktora i zamenika direktora VBA i VOA, kao i uslovi za njihovo postavljenje. Ti uslovi su, međutim, svedeni na lica koja su završila generalštabno usavršavanje i koja imaju najmanje devet godina radnog iskustva na obaveštajno-bezbednosnim poslovima u sistemu odbrane (stav 6). Na taj način se iz kruga mogućih kandidata za direktore i zamenike direktora isključuju lica koja imaju isti period radnog iskustva na drugim poslovima u sektoru bezbednosti, što preterano sužava krug potencijalnih kandidata.

Moguće rešenje

Intervencijom u stavu 6 člana 37 Zakona o VBA i VOA potrebno je omogućiti da, kao kandidati za mesta direktora i zamenika direktora VBA i VOA u izbornom postupku, učestvuju i drugi kandidati koji imaju odgovarajuće iskustvo u sektoru bezbednosti.

Predlog amandmana

Član 3

U članu 37 stav 6 Zakona o VBA i VOA posle reči „odbrane” briše se tačka, stavlja zarez i dodaju reči: „odno-
sno lice koje ima najmanje devet godina radnog iskustva na poslovima u sektoru bezbednosti.”

4.3. Kontrola rada Vojnobezbednosne agencije i Vojnoobaveštajne agencije

Opis problema

Zakonom o VBA i VOA uređena su ovlašćenja, položaj i druga pitanja u vezi sa radom Generalnog inspektora. Budući da bi se, prema zamisli koja se ovde predlaže, odredbe o Generalnom inspektoratu nalazile u ZOU-SB-u, a njegov mandat, pored kontrole rada VBA i VOA, obuhvatao bi i kontrolu rada BIA i Tehničkog operativnog centra, to bi bilo potrebno da se iz Zakona o VBA i VOA izostave odredbe o Generalnom inspektoratu.

Moguće rešenje

Navedeno se postiže odredbom o brisanju odgovarajućih odredaba u Zakonu o VBA i VOA.

Predlog amandmana

Član 4

Brišu se čl. 54 i 55 Zakona o VBA i VOA, kao i odredbe člana 56 istog zakona u delu koji se odnosi na Generalnog inspektora.

